

شہرحی

بؤستانی سہ عدی شیرازی

دانراوی:

شیخ مرسلین ددین سہ عدی شیرازی

وہرگیرانی:

موحه ممہد ٹہمیں نہ بینان

بہرگی یہ کہم

انتشارات امام ربانی

سرشناسه	:	امینیان، محمد امین، ۱۳۲۹ -
عنوان و نام پدیدآور	:	وه‌رگیراوی بوستانی سه‌عدی / وه‌رگیر مجه‌ممه‌د ئه‌مینیان.
مشخصات نشر	:	میریوان: امام ربانی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۵۸۱ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۶۹۶۲-۲۰-۸ : ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۶۲-۱۸-۴
وضعیت فهرست‌نویسی:	:	فیا
یادداشت	:	کردی.
موضوع	:	سعدی، مصلح‌بن عبدالله، - ۶۹۱ق. بوستان -- نقد و تفسیر
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۹۴ و ۷۷الف/۵/PIR۵۲۰۵
رده‌بندی یویی	:	۳۱/۸۴۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۹۱۵۸۹۸

www.ketab.ir

انتشارات امام ربانی

شهرحی بوستانی سعیدی شیرازی

✓ ناوی کتیب (نام کتاب):	شهرحی بوستانی سعیدی شیرازی
✓ دانەر (مؤلف):	شیخ سلیمان سعیدی شیرازی
✓ وه‌رگیران (ترجمه):	محمد سعیدی شیرازی
✓ پی‌چوونه‌وه (تصحیح):	محمد سعیدی شیرازی
✓ پیت‌چنی و دیزاین (صفحه‌آرایی):	پیت‌چنی
✓ ژماره‌ی لاپه‌ره‌وقفه‌واره (صفحات و قطع):	۵۸۱ ص ۱۰۰ زبره
✓ ژماره‌ی چاپکراو (تیراژ):	۱۰۰۰
✓ که‌ره‌تی چاپ (نوبت چاپ):	یه‌گه‌م (اول) ۱۳۹۴
✓ بلاوکردنه‌وه (ناشر):	امام ربانی

نرخ‌ی ده‌وره: ۴۵۰۰۰ تمه‌ن

(۱۸۰۰۰ دینار)

پیرست

۱		دیباچه
۲۶		در نعت سرور کائنات علیه افضل الصلوات
۴۰		سبب نظم کتاب
۴۹		ذکر محامد اتابک ابوبکر بن سعد زنگی طاب ثراه
۵۷		در مدح شهزاده‌ی اسلام سعد بن ابی بکر بن سعد
۶۳		باب اول در عدا و رای و تدبیر جهاننداری
۶۸		حکایت
۷۰		پند دادن کسری و رمز
۷۴		پند دادن خسرو، شیرویه
۷۹		حکایت
۸۲		حکایت
۹۱		حکایت در تدبیر پادشاهان تأخیر کردن سیاست
۱۰۸		مثل
۱۱۹		گفتار
۱۲۳		حکایت
۱۲۸		حکایت
۱۳۰		حکایت
۱۳۴		گفتار
۱۳۶		حکایت
۱۳۸		حکایت
۱۴۳		قول
۱۴۵		حکایت

۱۴۹		حکایت
۱۵۶		حکایت
۱۶۲		گفتار
۱۶۶		حکایت
۱۷۲		حکایت
۱۷۵		گفتار
۱۸۰		حکایت
۱۸۹		حکایت
۱۹۲		صفت جمعیت و قات درویش راضی
۱۹۵		حکایت
۱۹۷		در معنی نکوکاری و به کار و نفاقیت آن
۲۰۱		حکایت
۲۰۵		حکایت
۲۱۰		حکایت
۲۱۲		گفتار
۲۱۳		حکایت درین معنی
۲۱۹		گفتار
۲۲۱		حکایت
۲۲۵		حکایت
۲۲۸		حکایت
۲۲۹		حکایت
۲۳۲		حکایت
۲۴۵		حکایت
۲۵۰		حکایت
۲۵۵		حکایت

۲۶۲		حکایت
۲۶۸		نصیحت اندر تدبیر کارها و مصالح آن
۲۷۷		نصیحت اندر نواخت لشکریان در حال امن
۲۸۰		نصیحت اندر تقویت مردان کار آزموده
۲۸۴		حکایت
۲۸۶		نصیحت اندر دلداری هنرمندان
۲۸۸		گفتار اندر حذر کردن از دشمن
۲۹۰		نصیحت اندر دفع دشمنان برای و تدبیر
۲۹۳		گفتار اندر ملافت دشمن از روی عاقبت اندیشی
۲۹۶		گفتار اندر حذر کردن از دشمنی که در طاعت آید
۳۰۳		باب دوم در احسان
۳۱۰		گفتار اندر نواختن یتیمان و رحمت بر حال ایشان
۳۱۳		حکایت در ثمره نیکوکاری
۳۱۶		حکایت در اخلاق پیغمبران
۳۲۰		گفتار اندر احسان با مردم نیک و بد
۳۲۲		حکایت عابد با شاید شوخ دیده
۳۲۷		حکایت پدر ممسک و فرزند جوانمرد
۳۳۰		مثل
۳۳۲		باز آمدم بحکایت فرزند خلف
۳۳۵		حکایت اندر راحت رسانیدن بهمسایگان
۳۳۸		حکایت
۳۴۱		حکایت
۳۴۴		حکایت کریم تنگدست با سائل
۳۵۰		حکایت
۳۵۳		حکایت در معنی احسان با خلق خدا

۳۵۸		حکایت
۳۶۴		حکایت
۳۶۶		حکایت
۳۶۸		گفتار اندر جوانمردی و ثمره آن
۳۷۰		حکایت در معنی صید کردن دل‌ها با احسان
۳۷۲		حکایت درویش با روباه
۳۷۷		حکایت عابد بخیل
۳۸۱		حکایت حاتم طائی و صفت جوانمردی وی
۳۸۶		حکایت در آرمودن پادشاه یمن حاتم را به آزادمردی
۳۹۴		حکایت دختر حاتم در دگر گار پیغمبر علیه اسلام
۳۹۷		حکایت در آزادمردی حاتم و دگر پادشاه اسلام
۴۰۱		حکایت در حلم پادشاهان
۴۰۵		حکایت توانگر سفله و درویش صاحب
۴۱۰		گفتار اندر دلداری خلقی تا برسند به اصل
۴۱۲		حکایت درین معنی
۴۱۴		حکایت همدردین معنی
۴۱۹		حکایت پدر بخیل و فرزند لایبالی
۴۲۴		حکایت احسان اندک و ثمره بی نهایت
۴۳۱		حکایت درین معنی ثمره نیکوکاری
۴۳۴		گفتار اندر هیبت ملوک و سیاست ملک
۴۳۷		گفتار در معنی احسان با کسی که سزاوار نباشد
۴۴۱		گفتار اندر پیش‌بینی و عاقبت‌اندیشی

۴۴۵	باب سوم در عشق
۴۵۱	گفتار اندر ثبوت عشق حقیقی بدلیل مجازی
۴۵۸	حکایت گدا زاده بادشاه زاده
۴۶۵	حکایت درین معنی فناء اهل محبت
۴۶۷	حکایت درین معنی اشغال اهل محبت
۴۷۴	حکایت در معنی غلبه وجد و سلطنت عشق
۴۷۹	حکایت فدا شدن اهل محبت و هلاک را غنیمت شمردن
۴۸۲	حکایت در صبر و ثبات پروندگان
۴۸۸	حکایت در معنی آنکه طالب صادق بجفا برنگردد
۴۹۱	حکایت
۴۹۳	حکایت در صبر بر جفای آنکه ازو صبر نتوان کرد
۴۹۶	حکایت
۴۹۷	حکایت در معنی استیلا در در درمان از قبل دوست
۴۹۹	حکایت در معنی استیلا بر عشق و عقل
۵۰۱	حکایت در معنی عزت محبوب در نظر محب
۵۰۵	حکایت مجنون و صدق محبت اربابیلی
۵۰۸	حکایت سلطان محمود و صدق محبت او در سیرت ایاز
۵۱۳	حکایت در معنی قدم درست مردان
۵۱۸	گفتار اندر معنی فنای موجودات با کبریای عز اسماء
۵۲۲	حکایت دهقان در لشکر سلطان
۵۲۶	حکایت کرم شب تاب
۵۲۸	حکایت دانشمند به اتابک سعد بن زنگی غفرالله له
۵۳۱	حکایت مرد حق شناس
۵۳۴	حکایت صاحب نظر پارسا
۵۳۸	گفتار اندر سماع اهل دل و تقریر حق و باطل آن
۵۴۵	حکایت
۵۴۸	حکایت
۵۵۵	مخاطبه شمع و پروانه

به ناوی نهو خودا ناوی که نوری قهلبی بیداره

که ناوی قوتی نه رواج و کلبه ی فته تی هه ره کاره

له زاله زالی وه ک ههنگه ژالی زرووف و زه منه نکدا که زه منه ی زهنگی دنیای پر رهنک و دهنگی لیو ناخن له جهنگی ته کنه لوجی وه کوو ته مپوره ی زه رده واله به زاخاو و زهینی هه موو تاکیکی کومه لگادا رویشته خواره وه و میشکه کان به هو ی بهر و بوومی ته کنیکه وه کر و پر بوون و ئوقره . نارامی له هه موان هه لگرتو ته وه، نه گهر دهسکه وه پیشه بیه کان بوونه هو کاری راحه تی جهسته حیراتر کردن و فراوان تر بوون و تیکراتر کردنی پینداویستیه کانی ژیان به ته نکید بوونه نام بازی . رمانی بیمناهی تی روح و رهوان و له بیر چونه وه و به حساب نه هینانی نیازه نهینه کانی ده روزن مریش کان. نه لاسهنگیه بو شاییه کی گه وه ی له سه ره دهماغ و دل و دهروونی مرووف ساز کرده . پیکهاتر نه هه موو ئیمکانات و نامیر و که رسته جوراو جورانه نه یتوانیه سیره یی مرووفه کان داسه نهینه : به لکوو بوته هو ی هه لبران و دابرائیک که هه ره کهس له سارای پر سهیر و سه ره یی سه ره وه . به سه رسامیه وه سکالایه ک دهخاته روو که نه گهر له روانگه ی رافه کارییه وه سهیری نه به سه ره هات بکهین و نه تاو تیه، تاووتوی بکهین، ده گهینه نهو باوه ره که ههروه ک پیکهاته ی وجود . رووف له دوو جومگه ی ماده و روو حه وه پیکهاتوه، که رهسته مادیه کان داماون له پاراو کردنی بهشی رووف و به لکوو نه وه ی ده توانیت جهنوشی و دل خوشی بو مرووفه کان پیک بیتی، ده ریای نه بهشیای رووف و بهوانه، جا له وه ها کات و ساتیکدا که هو داریه تی بهشی هه ره زوری ئیش نیازه کانی کومه لگای به شهری ده گهر یته وه سه ره دوور که و تنه وه له نه خلاق و بنه ما به بایه خه کانی که رانه تی ئینسانی بهر له هه لسه نگاندنی برشت و بایه خی ئاسوی وه گیرانی بوستان که دوور له چاو خشاندن بهم بهر هه مه دا لیداونی له سه ره نه ده م، لام وایه به تیکرا هه ره جووله یه ک له بواری فهرهنگی له کوردستانی روژ هه لاتدا بهو بوار و برگه تایه تیانه ی که هه یه تی شیایو پشتگیریه و ده سه لمینیت که چالاکی چر و پری ره وشه نبیری و زانستی چروی ده ره کرده و به ره و فراوانی و گشتگیری ههنگاو ده نیت.

ههلبهت ئهركى ههموو انمانه كه بزائين خو ناسين و خو دوزينهوه لهم دۆخه دا له روى پيسوه ره ئهده بى و ئهخلاقيه كان پانتايى بيرمان به پيترتر و كومهلگاي كورديمان له بهستيني ململانه كانى ژياندا به هيتتر ده كات.

له بيرمان نه چيت، پينده چيت هه بن تاقميگ كه لايان وايت كات و ساتى ئهوه نه ماوه به ئهده بياتى هموسه ده له مه وه بهر دل مه شغو لى بو نه وهى نوى پهيدا بكه ين به لام من كورت و خيرا له زمان مهوله ويه وه پييان ده ليم:

كز شعاع آفتاب پر زنور غير گرمى مى نيايد چشم كور

رازانه وهيه كى له لاديواره كانى هوله تاييه تيه كانى نه ته وه يه كگرتووه كان به ئهم ههلبهسته ي سه عدى، هه ره ها ناردنى ئهم ههلبهسته بهرجهسته يه بو ئه وه پهرى بوشايى گهردون له سالى 1977 ي زاييني به راه هر 1956 ي كوچى به ويجيرى 2 (ليكوله رى بوشايى گهردون) له لايه ن ناساوه له ته ك په يام گه لى كه به 50 زمانى زيندوو ي دنيا دا و زمانى كى كۆنى سه رده ماي سۆمه ريه كان كه دريژترين په يام مروه ق بو بونه وه ره كانى جيهانى بوشاييه ره نگدانه وهى جيگه و پينگه ي سه عدى له ناو كومهلگاي روفانى نيشان ده دات و هوى فخر و شانازيه بو خه لكى ئيران و موسلمانانى روزه لات. ئه مه ش ده لى بهر په يامه يه كه به ويجيرى 2 بو بوشايى گهردون ره وانه كراوه:

« درود بر ساكنين ماورا آسمانها »

بنى آدم اعضاى يك پيكرند كه در آرزوى ز يك گوهرند

چو عضوى به درد آورد روزگار دگر عضوها را نماند قرار

زور له ميژه گولستان و بوستان وه ك به شيك له ئهده بياتى گه له كه بان له ههموو ناونده فير كارى و زانستيه كان به مادده يه كى ده رسى دانراون و خو بن دراون و ته نانه ت زور به شيان له بهر كراون، بۆيه سه عدى ناسين و سه عدى زانين وه ك چه ميگى له كه له پوورى كلتوورى كورده وارى پيوانه كراوه و بى شك زانايانى گه له كه مان ئه گه ر له بوارى دادپه روه رى و سه خاوه ت و ئه وينه وه، خو ناسين و ره زايه ت و قه ناعه ت و ته ريه ت و خو دوزينه وه، شو كرا نه بژيرى و بويرى تۆبه و پارانه وه، له دير زه مانه وه ناوبانگيان، ناوازه ي ناوان بوون به شيك له هه لكه وتوبى و پينگه يشتوبى و تينگه يشتوبى يان به هوى به ره كه تى ئهم دو سه رچاوه ده رسيه بووه

که لیان هه لێنجاوه هه تا ئیستاشی پێوه بیت میراتی سه عدی، میرایه تیه کی باشی له بواری نه ده بیدا بۆ زانیانی گه له که مان به خساندوه، و ده رفه تیکی له باری له ناونده زانسته کاند گونجاندوه و به شیوازیکی وه ها له به گ و ریشه و ده ماری زانیانی کورددا خۆی نواندوه، که سه عدی وه کوو کورد زمانیکی فارسی نووس له نیوان خهرمانی خزمه تکارانی گه له که ماندا ئازمارده ده کریت. میژوو به روونی شایه تی له سه ره ئه و راستیه حاشا هه لنه گره ده دات که ئه گهر گه ردوون جهسته ی پیروزی شیخی خسته ناو گۆره وه، به لام بیر و ههستی سه عدی سه ده له دوا ی سه ده زیاتر چۆته ناو کۆره وه، و تیپه ربوونی زه مهن داماو له وه لانان و قالکردنی هزری سه عدی و بوژ له دوا ی بوژ راویزی سه عدی تازه گهری و گه شه و نه شه یه کی زیاتر به خۆیه وه ده بینیت. ئه گهر چرای نه مهن سه عدی کۆژاوه ته وه، له پانتایی و پنده شتی مرفوایه تیدا یادگاریه کانی بوژاوه ته وه، بۆ و بهرامی دل نه ی و چه ز بزوینی گولستان و بوستان، زیندویی و ئه مرفواییان پیوه دیاره و ده سه لمین که ئه گه گۆره په تپه یه تکانی ئه م گه ردوونه گردیله یه، بوونه ته شه پولیکی دلخۆشکه ر بۆ هه اهه ایی که دنیان له کۆمه لگای مرفوایه تیدا.

دو به هه ندی خواناسی و مرفووستی که باز نه ی هزری سه عدی وه خۆوه گرتوه، سه رباری هه موو تاییه تمه ندیه کانی سه نعاتی شیرینی، هیز و پینزیکی دیکه ی داوه ته به ره مه کانی، تیگه یشتنی سه عدی بۆ هه میشه شیر بۆ به شه ر به ت شه رفه ده کات و هه توانی برینی بی ده رمانه بۆ ئه که سانه ی که تیروانینیان به چاویلکه ی چهوت، په ریللی پینشکه وتن له چه قی دنیا دا چه قیوه و چوقی به شیان لێبراهه.

پێهه لوه ستانی ماموستا ئه مینیان له مه ره وه رگێرانی بوستان که لارانه له په ند و ئاموژگاری به تایبه ت بۆ کۆمه لگای ئه مرفوی کورده واری که به قوناخیکی پر سه لکه و ئه سه مه دا تیده په ریت، یه کجار ئیشیکی په سه ند و به لگه یه له سه ره به په رو شبوون و سه مخوری به ریزیان، که به هه ست پینکردن به م ئاقاره هه ستیاره ی گه له که مان تیشکی سرنج و تیرامانی له سه ره ئه م بابه ته تیار کردوه به لکوو ده روونی خافلاوی به شیکی زوری ئه ندامانی کۆمه لگا که مان که هه ر یه که له لایه که وه سه رقالی دژواری بژیوی بوژانه ی ژبانن به ه ژینی و گر و تین و توانیان بخاته وه بهر، و نه شه و که یف و ده ماخیان به یه نیته وه گه ر، بۆیه ش به م ئیشه ی وه رگێر گه شینم و لام وایه ده گاته ئه و ئاسته یه ی که بۆی ئاراسته کراوه چۆنکه:

گه رانه وه و ئاورودانه وه بۆ سه ر ده روون و بنه ما نه خلاقه كاني مروفايه تي له ليواري جيهاني
بوون و پيهاته كانيدا، نه ك له بايه خيان كه م ناكاته وه به لكو به رو بووم و به هره يان بۆ كۆمه لگا
چهنه قات پتر و پيوست بوونيان زياتر زه ق ده كاته وه.

هه ويني راستگويي و راشكاوي وه رگير له مهر شينوازي مامه له كردن له گه ل با به ته
جوړاو جوړه كاني ژيان له لايه ك و ره وائوسي پينوسه خوشنوسه كه ي له لايه كي كه وه و
هه روه ها تيكه لكردني به بون و به رامه ي بوستان، مايه ي دلخوشيه بۆ دوستان و ده بيته هۆكار يك
بۆ ره كيش كردني جيلي نويي گه له كه مان و ههنگاو يكي به كه لك نه ژمارده ده كريت بۆ توخ
كردنه وه ي كه خووي خومالي و ئاورودانه وه يه ك ده بيت له سه ر خه زنه ي خه ملاوي نه ده بي
خويي. ويرا ي ده بريني سوپاس و ده سخوشي و ماندوو نه بوني له ماموستاي به ريز كه به راستي
شه يدايه كي نيشتيما و هه استوانيكي به ئيمانه، ئوميد ده كه م يه زداني دلۆقان به هره و
به ره كه تي ژياني له ويستگه كاني پيهاندا پي به خشيت.

ئه حمه د نه قشبه ندي

كوري

شيخ ره ئووفي ييژوي